



Statsråden

STORTINGET

Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/05293-15

05.01.2026

Svar på spørsmål vedr. oppfølging og kontroll av rammeavtaler i forsvarssektorens virksomheter

Jeg viser til brev fra komiteens leder av 9. desember 2025, med tre spørsmål knyttet til oppfølging og kontroll av rammeavtaler i forsvarssektorens virksomheter etter Riksrevisjonens rapport *Oppfølging og kontroll av rammeavtaler i forsvarssektorens virksomheter*, offentliggjort 15. oktober 2024.

Overordnet vil jeg understreke at jeg er enig i Riksrevisjonens funn og anbefalinger i etterlevelsesrevisjonen om rammeavtaler i forsvarssektoren, og tar disse på største alvor. Formålet med reglene for offentlige anskaffelser er å fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser og også bidra til at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillitt til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte. Forsvarssektoren er en betydelig offentlig innkjøper, og sektoren skal anskaffe enda mer de nærmeste årene enn i dag. Det er derfor avgjørende at sektoren lykkes i å gjøre dette på en så effektiv måte som mulig, i tråd med regelverket på området.

Forsvarsdepartementet og etatene i forsvarssektoren har gjort mange grep for å forbedre arbeidet med rammeavtaler, som jeg redegjør for i dette brevet. Forsvarssektoren ved Forsvarsmateriell, Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt forvalter i dag i underkant av 2000 rammeavtaler med en samlet økonomisk verdi på om lag 365 mrd. kroner.

Informasjonen hentet inn fra etatene i forbindelse med utarbeidelse av dette brevet, se nærmere redegjørelse under spørsmål 2, viser at det er overforbruk på til sammen 12 avtaler. Det vil si at etater i forsvarssektoren har gjort avrop på rammeavtaler etter at avtalers maksimale/kunngjorte verdi er nådd, eller etter at rammeavtaler har løpt ut på tid. De 12 avtalene er fordelt med fire avtaler hos Forsvarsmateriell (samlet overforbruk på om lag 52

mill. kroner), fire avtaler hos Forsvarsbygg (samlet overforbruk på 318 mill. kroner) og fire avtaler hos Forsvarets forskningsinstitutt (samlet overbruk på 27 mill. kroner).

For Forsvarsbygg vurderer jeg det som særlig alvorlig at det er vesentlige overskridelser som bevisst har foregått også etter Riksrevisjonens rapport og at departementet ikke har blitt informert om dette.

For Forsvarsmateriell og Forsvarets forskningsinstitutt vurderer jeg det som utilfredsstillende at de har mindre overskridelser av enkelte rammeavtalers verdi, og at etatene ikke har hatt oversikt og kontroll på dette. Mye synes å skyldes systemsvakheter som etatene er i ferd med å utbedre.

Etatene opplyser om at for de fleste av de 12 avtalene er det iverksatt tiltak for å sikre at det ikke trekkes ytterligere på avtalene. Forsvarsdepartementet vil følge opp dette også for de øvrige avtalene og har bedt de tre etatene om å redegjøre for hva de vil gjøre for å få dekket behovet på en måte som er i tråd med anskaffelsesregelverket. Fristen for å komme tilbake til departementet er 23. januar.

Nedenfor følger svar på spørsmålene komiteen har stilt.

1. Hva har departementet foretatt seg for å sikre oppfølging og kontroll av rammeavtaler i forsvarssektoren siden Riksrevisjonens rapport forelå?

En del av forholdene som er påpekt av Riksrevisjonen var kjent for Forsvarsdepartementet, og allerede fra 2022 iverksatte departementet forsterket styring med tanke på oppfølging av rammeavtaler i Forsvaret. Gjennom sektorreformen F24 ble anskaffelsesmiljøene i sektoren samlet hos Forsvarsmateriell og Forsvarsbygg for henholdsvis materiell- og eiendom-, bygg- og anleggsanskaffelser, med felles anskaffelsesstrategi basert på en mer systematisk tilnærming (kategoristyring). En konsekvens av reformen var at den største delen av anskaffelsesmiljøet i Forsvaret ble overført til Forsvarsmateriell fra 1. oktober 2024. Med det ble rundt 100 medarbeidere fra Forsvarets logistikkorganisasjon overført til den da nyopprettede avdelingen for anskaffelser i Forsvarsmateriell. De største utfordringene knyttet til rammeavtaler er i den porteføljen som ble overført til Forsvarsmateriell fra Forsvaret 1. oktober 2024.

Siden Riksrevisjonens rapport forelå har departementet fulgt opp rammeavtaler og brudd på anskaffelsesregelverket særskilt i etatsstyringen. Forsvarsdepartementet ba etatene, omfattet av revisjonen, høsten 2024 om å redegjøre for hvordan de ville løse utfordringene som var påpekt av Riksrevisjonen. Etatene Statens graderte plattformtjenester og Forsvarshistorisk museum ble opprettet 1. januar 2025 og er ikke videre omtalt.

I tildelingsbrevene for 2025 for Forsvarsmateriell, Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt ga departementet klare føringer om oppfølging av rammeavtaler:

Forsvarsmateriell/Forsvarsbygg/Forsvarets forskningsinstitutt skal ha oversikt over bruk av rammeavtaler, herunder rutiner og systemer for oppfølging av at rammeavtaler ikke overskrides med hensyn til verdi eller tid. Dette gjelder også samarbeid mellom etatene i forsvarssektoren med hensyn til rammeavtaler som benyttes på tvers av etatene. Riksrevisjonens undersøkelse av bruk og forvaltning av rammeavtaler har avdekket mangler i rutiner og systemer for dette.

Forsvarsdepartementet gir tilsvarende føringer om dette i tildelingsbrevene også i 2026.

Forsvarsmateriell

Siden Forsvarsmateriell overtok ansvar og personell fra Forsvaret knyttet til anskaffelser, inkludert et særlig ansvar for felles sektoravtaler for materiell og tjenester, har departementet fulgt opp dette tett. I svar på Forsvarsdepartementets henvendelse i september 2024 om å redegjøre om oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse om rammeavtaler understreker Forsvarsmateriell at de har arbeidet for å få på plass systemer og rutiner som er tilstrekkelige. Etaten vurderer løpende ytterligere tiltak innenfor styringsparameter for rammeavtaleforvaltning, opplæring, automatiserte varsler i styringssystemet for å holde kontroll med varighet og forbruk og manuelle kontroller av datakvalitet.

I tildelingsbrev for Forsvarsmateriell 2025 fikk etaten et nytt delmål knyttet til driftsanskaffelser. Delmålet lyder «Driftsanskaffelsesavtaler tilgjengeliggjort for Forsvaret», og etaten er forventet å rapportere på i hvilken grad de når dette målet. I 2025 har departementet også fulgt opp anskaffelser overfor Forsvarsmateriell i etatsstyringsmøter. Forsvarsmateriell har rapportert om at det er krevende å innhente etterslepet i rammeavtaler, og, som opplyst til Stortinget i Prop. 1 S (2025–2026), prioriterer Forsvarsmateriell tiltak for å lukke avvikene. Det er imidlertid et stort etterslep på inngåelse av rammeavtaler, og det vil ta tid å redusere etterslepet og bygge opp en fullstendig rammeavtaledekning. Med «etterslep» menes det avtaledekning sett opp mot behovene.

Gjennom revidert nasjonalbudsjett for 2025 fikk Forsvarsmateriell økt driftsbevilgningen med 20 mill. kroner for å redusere etterslepet knyttet til driftsanskaffelser. For 2026 er driftsbevilgningen til Forsvarsmateriell økt med 288 mill. kroner for å styrke etatens kapasitet innenfor både materiellinvesteringer og driftsanskaffelser, hvorav 39 mill. kroner er øremerket å styrke arbeidet med rammeavtaler for driftsanskaffelser.

Forsvarsbygg

Som oppfølging av Riksrevisjonens rapport orienterte Forsvarsbygg høsten 2024 om at de hadde etablert en egen enhet for avtaleforvaltning, økt kapasitet og kompetanse, styrket analysekompetansen og sentralisert arbeidet med avrop og mini-konkurranser. Samtidig erkjente Forsvarsbygg at det fortsatt er utfordringer knyttet til kontroll av rammeavtaler som er etablert av én etat i sektoren, men som benyttes av flere etater. Forsvarsbygg rapporterte i halvårsrapporten for 2025 at det var igangsatt møter med Forsvarsmateriell og Forsvarets forskningsinstitutt med sikte på å etablere en samhandlingsavtale. Forsvarsbygg har ikke informert departementet om overforbruk på rammeavtaler.

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)

Som oppfølging av Riksrevisjonens rapport orienterte Forsvarets forskningsinstitutt at de hadde igangsatt en handlingsplan knyttet til anskaffelser og oppfølging av kontrakter. FFI har i annen rapportering til departementet, blant annet i årsrapport for 2024, orientert om at de følger opp Riksrevisjonen merknad når det gjelder bruk av rammeavtaler og at FFI jobber med rutiner for oppfølging av rammeavtaler. FFI har ikke informert departementet om overforbruk på rammeavtaler.

2. Hvor stort er det samlede overforbruket på inngåtte rammeavtaler per nå?

Forsvarsdepartementet legger til grunn at det stilles spørsmål ved overforbruk på gjeldende rammeavtaler per desember 2025. Med overforbruk forstår vi overskridelse av rammeavtalens verdi og/eller varighet. Forsvarsdepartementet har innhentet informasjon fra Forsvarsmateriell, Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt for å kunne svare på dette spørsmålet.

Forsvarsmateriell

Forsvarsmateriell opplyser at de har om lag 1300 aktive rammeavtaler med samlet økonomisk verdi på om lag 340 mrd. kroner. Forsvarsmateriell melder at de har registrert overforbruk knyttet til verdi på tre gjeldende avtaler som Forsvarsmateriell forvalter. Totalt har bruken av de tre rammeavtalene overskredet kunngjort verdi med om lag 52 mill. kroner. I tillegg opplyser Forsvarsmateriell at det fremdeles trekkes på en rammeavtale som er utløpt på dato, jf. Klagenemnda for offentlige anskaffelser sak 2025/0315 hvor Forsvarsmateriell ble ilagt overtredelsesgebyr 12. september 2025.

Forsvarsmateriell opplyser at gjeldende rammeavtaler nå er utlyst og inngått med både estimert og maksimal verdi. Forsvarsmateriell orienterer også om at det er innført systemer med teknisk sperre som hindrer bruk av avtaler som har nådd maksimalverdi. Med en så omfattende avtaleportefølje vil det likevel være en risiko for at det kan oppstå feil, for eksempel ved manuell overføring av informasjon om avrop fra aktører i sektoren som ikke bruker samme system som Forsvaret og Forsvarsmateriell. Det er innført et system for dobbeltdokumentasjon for å fange opp slike feil.

Forsvarsmateriell understreker at de jobber kontinuerlig med tiltak for å bedre oppfølgingen av rammeavtaler, både for å redusere risikoen for feil og for å fange opp eventuelle feil som oppstår så raskt som mulig.

Forsvarsdepartementet har bedt Forsvarsmateriell om å redegjøre for hva etaten vil gjøre for å få dekket behovene som er grunnlaget for de fire avtalene på en måte som er i tråd med anskaffelsesregelverket.

Forsvarsbygg

Forsvarsbygg orienterer om at de har i underkant av 600 aktive rammeavtaler med samlet kunngjort verdi på om lag 23 mrd. kroner. Forsvarsbygg opplyser om at de har identifisert et overforbruk på fire rammeavtaler. Totalt har bruken av de fire rammeavtalene overskredet kunngjort verdi med 318 millioner kroner per desember 2025. Det påløper fortsatt økonomiske forpliktelser på to av rammeavtalene, basert på tidligere gjennomførte avrop. Ut fra tilgjengelig dokumentasjon synes overforbruket for to av avtalene å være en bevisst avgjørelse og har foregått etter Riksrevisjonens rapport og uten å informere departementet.

Forsvarsdepartementet har bedt Forsvarsbygg om å redegjøre for hva etaten vil gjøre for å få dekket behovene som er grunnlaget for disse avtalene på en måte som er i tråd med anskaffelsesregelverket. Forsvarsdepartementet har videre bedt om en redegjørelse for hvilke internkontroll og styringstiltak som iverksettes for å sikre etterlevelse av anskaffelsesregelverket og fullmakter samt pålitelig rapportering til departementet.

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)

FFI orienterer om at de har 50 aktive rammeavtaler med samlet kunngjort verdi på 2,3 mrd. kroner, hvorav én er en felles sektoravtale på 1,9 mrd. kroner. FFI opplyser om at deres gjennomgang viser overskridelser på fire rammeavtaler. Totalt har bruken av de fire rammeavtalene overskredet kunngjort verdi med 27 millioner kroner. FFI har iverksatt tiltak for å lettere holde oversikt over forbruk på den enkelte rammeavtale, samt rutiner og systemer som skal fange opp feil og overforbruk.

Forsvarsdepartementet har bedt FFI om å redegjøre for hva etaten vil gjøre for å få dekket behovene som er grunnlaget for disse avtalene på en måte som er i tråd med anskaffelsesregelverket.

3. Finnes det andre tilfeller hvor opplysninger om overforbruk har blitt gradert og/eller unntatt offentlighet, i strid med vilkårene for dette i henholdsvis sikkerhetsloven og offentlighetsloven?

Forsvarsdepartementet og underliggende etater forholder seg til sikkerhetsloven med forskrifter, offentleglova og beskyttelsesinstruksen. Det innebærer at det er organet som utarbeider et dokument som vurderer om det må unntas fra offentlighet og bruk av beskyttelsesgrader.

Det utarbeides en rekke dokumenter både i departementet og hos underliggende etater, og det er etablert rutiner og bevissthet rundt bruken av gradering. Samtidig er det et stort omfang og komplekse vurderinger, og det vil dermed kunne gjøres feil. Utgangspunktet er å være så åpne som mulig, samtidig som en del dokumenter i forsvarssektoren i mange tilfeller vurderes til å være gradert grunnet potensielle skadevirkninger.

Forsvarsdepartementet erkjenner at offentleglova ble anvendt feil i departementets svar til Forsvarsmateriell i 2022. Dette ble rettet opp i.

Forsvarsdepartementet har innhentet informasjon fra Forsvarsmateriell, Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt for å kunne svare på dette spørsmålet.

Forsvarsmateriell sier at de ikke kjenner til andre tilfeller, enn det omtalt over, hvor opplysninger om overforbruk har blitt gradert og/eller unntatt offentlighet i strid med vilkårene for dette i henholdsvis sikkerhetsloven og offentleglova. Verdivurdering av dokumenter og skjerming er skjønnsmessige vurderinger hvor feil kan forekomme. Forsvarsmateriell var forfatter av to dokumenter i saken som er omtalt av DN (skriv datert 06. juni 2022 og 23. august 2022). Dokumentene skulle ikke vært gradert i henhold til sikkerhetsloven eller beskyttelsesinstruksen.

Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt opplyser at de ikke er kjent med tilfeller hvor opplysninger om overforbruk på rammeavtaler er gradert eller unntatt offentlighet i strid med sikkerhetsloven eller offentleglova.

Med hilsen,

Tore O. Sandvik

Dokumentet er elektronisk signert og har ikke håndskrevet signatur.